

Päivämäärä
Dnro

15.8.2016
H 302/16

Oikeusministeriölle

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 18.7.2016, nro OM 12/41/2016

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI LASTENSUOJELULAIN 92 §:N MUUTTAMISESTA

Luonnoksessa esitetään lastensuojelulain 92 §:n muuttamista niin, että valituslupaa edellyttäisi valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen sellaisista hallinto-oikeuden valituksen johdosta tai ensi asteena tekemistä lastensuojelulain mukaisista päätöksistä, joista valittamista ei ole kielletty tai jo nykyisin asetettu valitusluvan varaiseksi.

Ehdotettu muutos koskisi hallinto-oikeuden valitusasteena tekemiä päätöksiä huostaanotosta ja sijaishuollosta, huostassapidon lakkaamisesta, yhteydenpidon rajoittamisesta, toimeentulon ja asumisen turvaamisesta, jälkihuollosta sekä kiellosta pitää lasta sopimattomana pidettävässä yksityiskodissa. Valituslupaa edellyttäisi ehdotuksen mukaan myös valittaminen hallinto-oikeuden lastensuojeluviranomaisen hakemuksesta ensi asteena tekemistä tahdonvastaista huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoa sekä lapsen tutkimiseen tarvittavaa lupaa koskevista päätöksistä.

Korkein hallinto-oikeus pitää luonnoksessa ehdotettua muutosta välttämättömänä ja toivoo, että se tulee voimaan mahdollisimman pian. Tämä on perusteltua sekä korkeimman hallinto-oikeuden kehittämistä yhä enemmän ennakkopäätöstuomioistuimeksi koskevien yleisten oikeuspoliittisten tavoitteiden näkökulmasta että varsinkin lastensuojeluasioiden tarkoituksenmukaisen käsittelyn turvaamiseksi. Lastensuojeluasioiden, erityisesti huostaanottoasioiden lukumäärän kasvu näyttää edelleen jatkuvan, mikä vaikeuttaa niiden kokonaiskäsittelyaikojen lyhentämistä lasten edun kannalta hyväksyttävälle tasolle. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on huostaanoton aikaista yhteydenpidon rajoittamista koskeneessa tuomiossaan asiassa Paulsen-Medalen ja Svensson v. Ruotsi (EIT 19.2.1998, Reports of Judgments and Decisions 1997-IV) korostanut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta johdettua viivästyksittömän käsittelyn vaatimusta perhe-elämää koskevissa merkityksellisissä asioissa.

Korkein hallinto-oikeus esittää seuraavat yksityiskohtaiset huomautukset esitysehdotuksesta:

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS
HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN
THE SUPREME ADMINISTRATIVE COURT

Fabianinkatu 15, PL 180, 00131 Helsinki
Fabiansgatan 15, PB 180, 00131 Helsingfors
www.kho.fi www.hfd.fi

Ehdotetussa muutetussa 92 §:n 1 momentissa valituslupavaatimuksen kohteena olevat hallinto-oikeuden päätökset on eritelty kohdittain. Kohtien järjestys seuraa analogisesti voimassa olevan momentin kanssa asioiden sisällöllistä tärkeysjärjestystä. Korkeimman hallinto-oikeuden mielestä lakitekninen selkeys puoltaisi kuitenkin ratkaisua, jossa 92 §:n 1 momentin kohdat olisivat samassa järjestyksessä kuin niissä viitatus lastensuojelulain pykälät (siis 16 §, 16 a §, 16 b §/28 §/ 35 §/43 §/47 §/ 63 §/ 75, 76, 76 a §/ 81 §).

Luonnoksessa (sivulla 5) arvioidaan, että muutoksen laskennallisena vaikutuksena olisi korkeimman hallinto-oikeuden henkilöstöresurssien säästyminen valituslupaedellytyksen vuoksi noin 2,7 henkilötyövuodella. Muutos todetaan kuitenkin sopeuttamistoimenpiteeksi aiemmissä kehyksissä tehtyihin määrärahaileikkauksiin, jonka perusteella ei voitaisi vähentää korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenomomentin määrärahoja.

Korkein hallinto-oikeus yhtyy tähän johtopäätökseen. Samalla on todettava, että lastensuojeluasioita esittelee korkeimmassa hallinto-oikeudessa päätehtävänä kaksi esittelijää, joten mainitun suuruinen laskennallinen säästö poistaisi kokonaan edellytykset näin asioiden käsittelyltä. Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksen mukaan mainitunlaista laskennallista henkilöstövaikutusarviota ei ole perusteltua ottaa hallituksen esitykseen.

Luonnoksen sivulla 2 otsikkoa "Lastensuojeluasioiden käsittely hallinto-oikeudessa" edeltävän kappaleen ensimmäisessä virkkeessä oleva muotoilu "Muutoksenhakuun sovelletaan muissa kuin yllä mainituissa lastensuojeluasioissa, mitä sosiaalihuoltolaissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään" on ongelmallinen. Tästä voi saada sen käsityksen, että lastensuojeluasioissa ei yleisesti sovellettaisi esimerkiksi hallintolainkäyttölain soveltuvia säännöksiä siltä osin kuin lastensuojelulakiin ei sisälly säännöksiä jostain asiasta. Korkeimman hallinto-oikeuden mielestä täsmällisempi muotoilu olisi todeta, että "Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin, mitä sosiaalihuoltolaissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään. Siten esimerkiksi muissa kuin yllä mainituissa lastensuojeluasioissa sosiaalihuoltolain 50 §:n mukaan valitusta hallinto-oikeuteen edeltää oikaisuvaatimusmenettely..." Tämä kappale olisi valittamista hallinto-oikeuteen koskevana loogista siirtää jakson neljänneksi kappaleeksi, siis lastensuojelulain 92 §:n käsittelyn edelle.

Kappaleessa "Lastensuojeluasioiden käsittely hallinto-oikeudessa" todetaan (sivu 2), että "Suullisia käsittelyjä järjestettiin vuonna 2014 noin 34 prosentissa hallinto-oikeuksissa käsitellyjä lastensuojeluasioita." Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksen mukaan tahdonvastaista huostaanottoa ja sijaishuoltoa käsittelevissä asioissa hallinto-oikeudet toimittavat pääsäännön mukaan suullisen käsittelyn, mikäli vanhempi, muu huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi on sitä pyytänyt. Mainittuun 34 prosenttiin sisältyvät nähtävästi kaikki lastensuojeluasiat; muissa kuin tahdonvastaista huostaanottoa koskevissa asioissa suullisen käsittelyn toimittaminen ei ole samalla tavalla säännönmukaista. Korkein hallinto-oikeus suosittaa hallituksen esityksen täsmentämistä tältä osin. Samalla olisi tilastotiedot vakioitava siten, että ne koskisivat samaa kalenterivuotta. Mainittu suullisia käsittelyjä koskeva tieto on vuodelta 2014 kun taas muutoin hallinto-oikeuksia koskevat tiedot (sivu 3) ovat vuodelta 2015.

Korkein hallinto-oikeus ehdottaa lopuksi, mikäli se on ehdotuksen antamista viivästyttämättä mahdollista, sen harkitsemista, että lastensuojeluasioissa sovellettava valituslupasäntely olisi soveltamisalaltaan yleinen ja korvaisi osaltaan myös nykyisen hallinto-oikeuden päätöstä koskevan lähtökohtaisen valituskiellon muissa kuin erikseen säädettävissä asioissa. Tällainen ratkaisu yksinkertaistaisi sääntelyä ja olisi yksilön oikeusturvan näkökulmasta parempi vaihtoehto kuin soveltamisalaltaan avoin valituskielto. Käytännössä ratkaisun seurauksena olisi valituskiellon korvautuminen valituslupanvaraisuudella asioissa, jotka koskevat hallinto-

oikeuden lastensuojelulain 37 §:n nojalla tekemää sijoituspäätöstä avohoidon tukitoimena sekä lain 38 §:n nojalla tehtyä kiireellistä sijoitusta. Tällainen ratkaisu voitaisiin toteuttaa säätämällä lastensuojelun 92 §:n seuraavan sisältöisenä:

”92 §

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusoikeus hallinto-oikeuden päätökseen on myös hakemuksen tai päätöksen tehneellä viranomaisella, jos hallinto-oikeus on hylännyt tai jättänyt tutkimatta viranomaisen tekemän hakemuksen taikka kumonnut viranomaisen päätöksen tai muuttanut sitä.

Hallinto-oikeuden päätökseen 83 §:ssä tarkoitetusta väliaikaisesta määräyksestä ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.”

Lausunnon ovat valmistelleet hallintoneuvokset Niilo Jääskinen ja Outi Suviranta sekä oikeussihteeri Helmi Lajunen. Sitä on käsitelty kansliaistunnossa 15.8.2016.

Presidentti

Pekka Vihervuori

Kansliapäällikkö

Päivi Pietarinen